

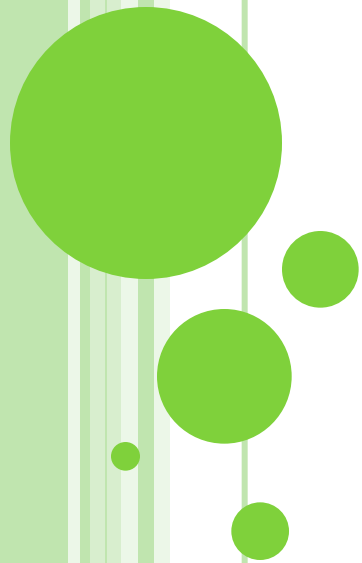
Cvičení k Systému a evoluci rostlin (Bi1010c)

Asteraceae
Fabaceae
Poaceae

Ivana Hralová & Adam Veleba

Asteraceae

hvězdnicovité

Asteraceae – hvězdnicovité

Druhově nejpočetnější čeleď.
Byliny, dřeviny, liány, vodní i sukulenty.

ČR: 125/asi 600 (apomixe, hybridní roje)

Listy:

- převážně **střídavé**
- i **přízemní růžice**
- jednoduché celistvé → členěné, složené
- **bez palistů**

Silice, latex, inulin, olejniny.

Serratula tinctoria
(srpice barvířská)

Asteraceae – hvězdnicovité

Květenství úbor

- vytrvalý zákrov
- listeny na lůžku úboru = **plevy**

Květy

- obvykle oboupohlavné
- kalich přeměněn na chmýr nebo lem nebo chybí
- koruna srůstá
  - trubkovitá (C5)
  - nálevkovitá (C2+3)
  - jazykovitá (C5)

Tyčinek 5, srůstají v prašníkovou trubičku

Gyneceum: spodní, cénokarpní, ze 2 plodolistů

Plody:

- nažka

Tussilago farfara
(podběl lékařský)

Cichorium intybus
(čekanka obecná)

Asteraceae – hvězdnicovité

Cirsium oleraceum
(pcháč zelinný)

Tanacetum vulgare
(vrtič obecný)

Asteraceae – hvězdnicovité

Carlina acaulis
(pupava bezlodyžná)

Aster amellus
(hvězdnice chlumní)

Fabaceae

bobovité

Fabaceae - bobovité

Byliny a dřeviny, nejvíce v tropech.

Listy:

- střídavé
- složené, vzácně jednoduché
- palisty přítomny

Květenství:

- strboul
- hrozen

Trifolium ochroleucon
(jetel bledožlutý)

Laburnum anagyroides
(štědřenec odvislý)

Fabaceae - bobovité

Květy: oboupohlavné, aktinomorfní,
květní obaly rozlišené

kalich srostlý

koruna volná (pavéza, člunek, křídla)

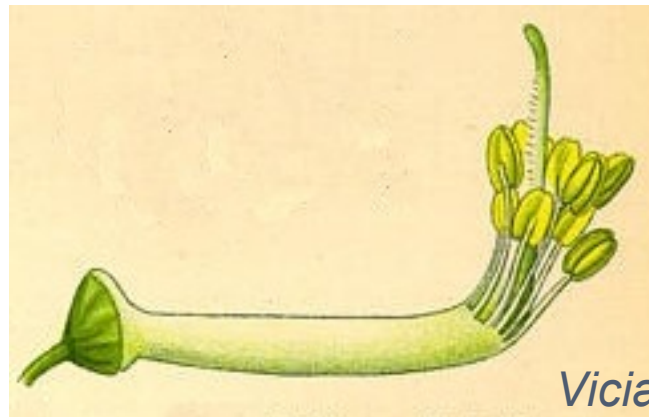
Tyčinky: 9+1, tzn. 9 srostlých a 1 volná

Gyneceum: svrchní, apokarpní

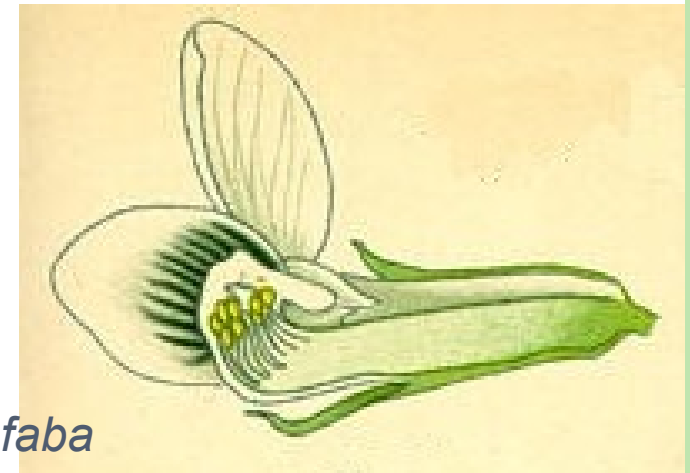
Plod:

- lusk
- struk
- nažka

Lathyrus sylvestris
(hrachor lesní)

Vicia faba
(bob obecný)

Fabaceae - bobovité

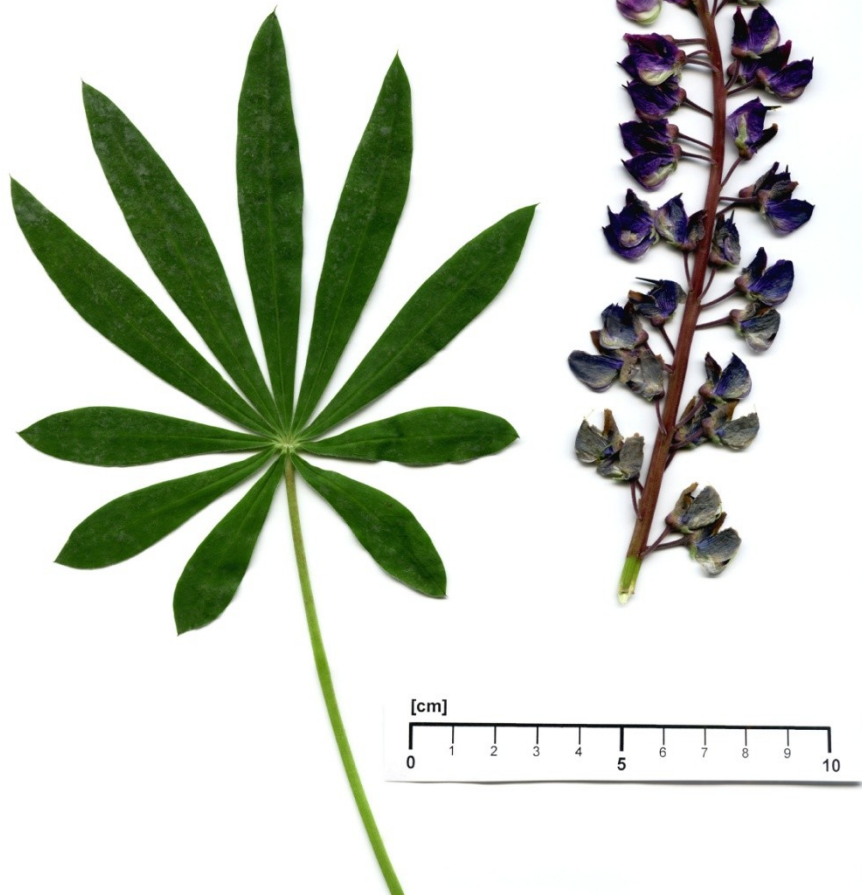
Lotus corniculatus
(štírovník růžkatý)

Lathyrus vernus
(hrachor jarní)

Fabaceae - bobovitě

Lupinus polyphyllus
(lupina mnoholistá)

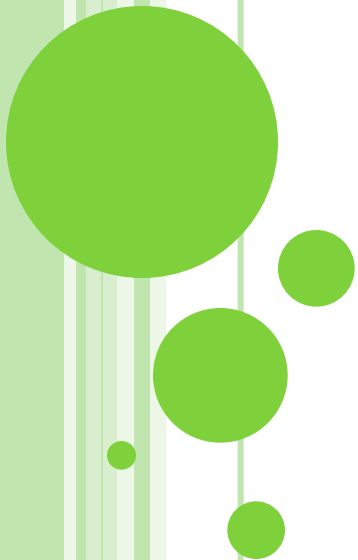

Robinia pseudoacacia
(trnovník akát)

Poaceae

lipnicovité

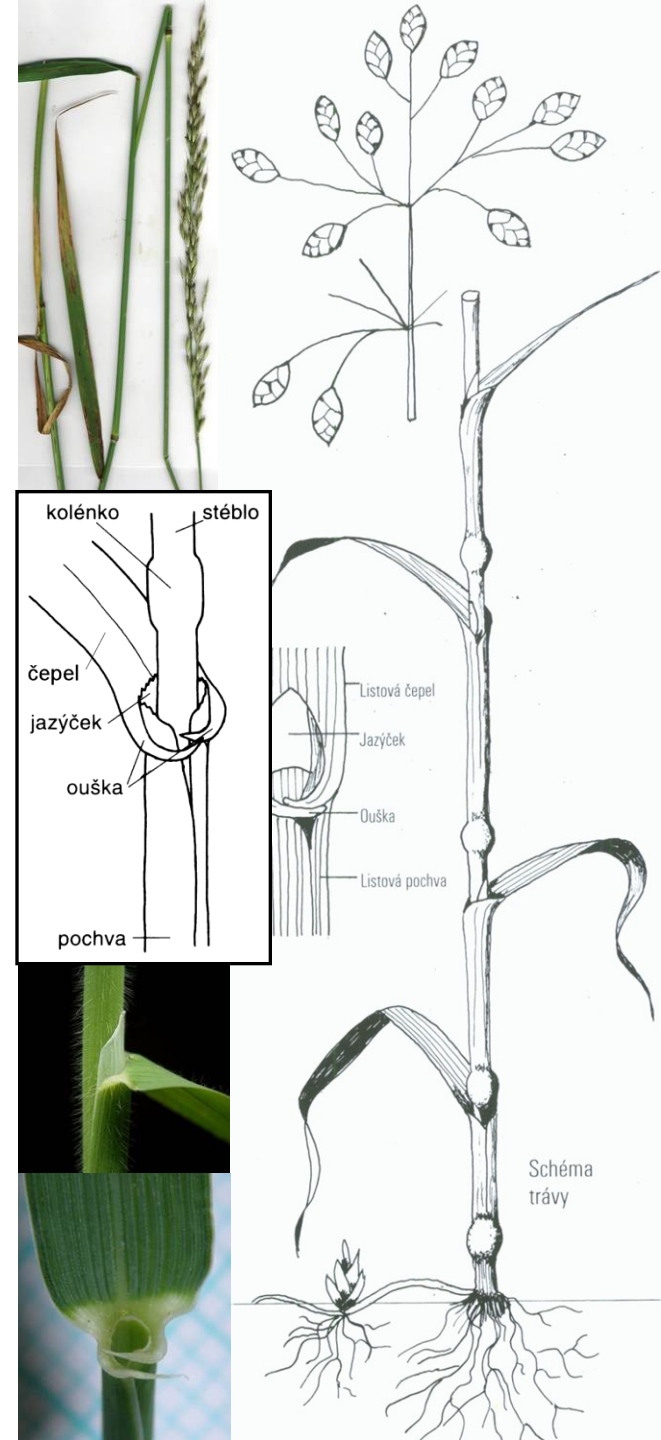

Poaceae – lipnicovité

Byliny, vzácně dřevnatějící byliny až dřeviny (*Bambus*).

C₃ metabolismus, tropické i C₄ (*Zea*, *Panicum*)

- **Stonek = stéblo**
  - výrazné nody (**kolénka**) a dlouhá dutá internodia
- **Listy** střídavé, dvouřadé
  - **čepel** a **pochva**, bez řapíku, na rozhraní jazýček nebo ouška
- Vytrvalé druhy odnožují výběžky
- Kořeny adventivní

Poaceae – lipnicovité

Květy

- převážně oboupohlavné
- redukované okvětí (**anemogamie**) seskupené do 1- nebo vícekvětých **klásků**:

2 plevy na bázi: horní, dolní (listeny podpírající klásek) vzácně i **osina**

1 plucha (listen podpírající vlastní květ, v počtu květů) často opatřená **osinou**

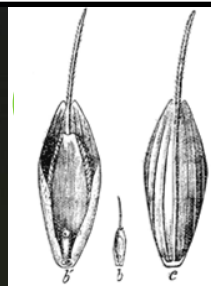
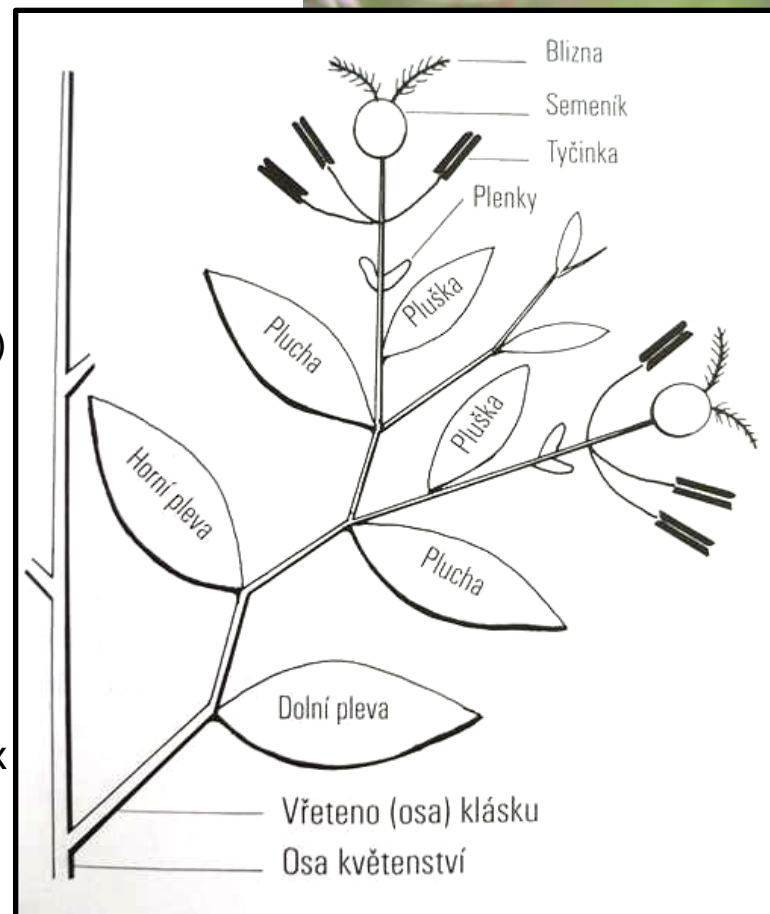
Květní obaly:

1 pluška (srůst z 2 lístků vnějšího kruhu okvětí, v počtu květů)

2 plenky (2 samostané lístky vnitřního kruhu okvětí, 2x počet květů)

Tyčinky: 3, dlouhé nitky a vrtivé prašníky

Plodolisty: 2, péřité bliznové laloky, **pseudomonomerní** (1 pouzdro, 1 vajíčko), svrchní

Poaceae – lipnicovité

- **Květenství** = zákl. jednotkou je klásek, tvoří i složitější typy:

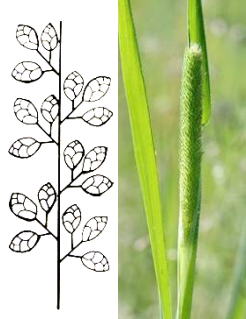
A) Palice

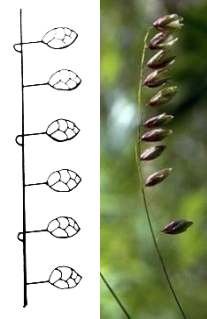
B) Klas

C) Lichoklas

E) Jednostranný hrozen

F) Lata

- **Plod = obilka**

- **nahá**: pouze přeměněný semeník (*Triticum*, *Secale*)

- **okoralá**: uzavřená v pluše a plušce (*Hordeum*, *Avena*)

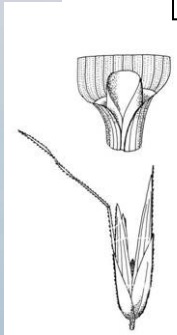
mohutný **škrobnatý endosperm** (obilniny)

- kosmopolitní čeleď, ~ 9000 druhů

Lolium perenne

(jílek vytrvalý)

Phleum pratense

(bojínek luční)

Arrhenatherum elatius

(ovsík vyvýšený)

<http://botanika.wendys.cz>

Poa annua

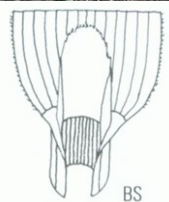
(lipnice roční)

ANGUSVINCEL, PASTUCA PRATENSIS BECK.

Dactylis glomerata

(srha laločnatá)

Festuca pratensis

(kostřava luční)

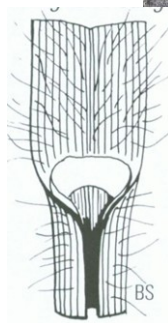

Phragmites australis
(rákos obecný)

Echinochloa crus-galii
(ježatka kuří noha)

Digitaria sanguinalis
(rosička krvavá)

- *Helianthus tuberosus* (*Asteraceae*, slunečnice topinambur)
  - habitus rostliny (lodyha, vstřícné listy, úbor se zákrovem, trubkovitými a jazykovitými květy)
  - řez úborem (B!, jazykovité, trubkovité květy, zákrovní listeny)

- *Pisum sativum* (*Fabaceae*, hrách setý)
  - habitus rostliny (lodyha, sudozpeřené listy, úponky, palisty, květy)
  - detail květu (B!, pavéza, křídla, člunek, tyčinky, pestík)
    - **nezničit květ! vystřídejte se!**

- *Chasmanthium latifolium* (*Poaceae*, uniola širokolistá)
  - habitus rostliny (stéblo, listová pochva a čepel, lata klásků, klásek)
  - detail klásku (B!, pleva, plucha, pluška, plenky, obilka)

